

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de Sacramentis in genere, de Baptismo, de Confirmatione, de
Eucharistia, de Pœnitentia, de Extrema-Vnctione, de Ordine & de
Matrimonio

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniae Agrippinae, 1671

§. III. Forma hujus Sacramenti,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77185](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77185)

§. III.

Forma huius Sacramenti.

35. Dico tertio, formam sacramenti Extrema-
Unctionis, in verbis istis consistere: *Per istam
sanctam unctionem, & suam pristinam misericordiam,
indulgeat tibi Deus quicquid deliquisti per visum, au-
ditum, olfactum, gustum, & tactum.* Patet ex Flo-
rentino in Decreto Eugenii, ubi hac forma tra-
ditur, & ex praxi universalis Ecclesiae, quae in ma-
teria & forma Sacramentorum errare non po-
test.

36. Sed difficultas est & controversia inter Theo-
logos, an forma huius Sacramenti necessario &
essentialiter deprecativa esse debeat, subindeque
conferri non possit sub forma indicativa, dicen-
do, *Vngo te oleo sancto &c.* Ratio dubitandi est,
primò quia Ecclesia Mediolanensis temporibus
divi Ambrosii utebatur ista formâ indicativâ; *Vn-
go te oleo sanctificante, in nomine Patris, & Filii, &
Spiritus Sancti, ut more militis uncti preparatus ad
certamen, aereas potius superare potest.* In libro
quoque Sacramentali Veneto, confirmato per
Leonem X. forma est indicativa, *Vngo te oleo san-
tificante, &c.* Item antiquum Rituale apud Me-
diolanum in observationibus ad Gregorii Sacra-
mentarium adiectis, habet hanc formam: *Vngo
oculos tuos de oleo sanctificato, ut quicquid illicito vi-
su deliquisti, huius olei unctione expietur, per Domi-
num nostrum Iesum Christum. Vngo aures has sacrati
olei liquore, ut quicquid delectatione noxia auditus ad-
missum est, medicina spiritalis evacuet. Vngo nas
res de oleo sacro, ut quicquid noxae contractum est
odoratu superfluo, ista mundet medicatio. Vngo labia
ista conservati olei medicamento, ut quicquid otiosa
vel criminosa peccata locutione, divina clementia
miserante, expietur hac unctione, &c.*

Secundo, quemadmodum ex verbis illis Chri-
sti, *Baptizantes eos in nomine Patris, &c.* Colligit
Ecclesia illam formam Baptismi, *Ego te bapti-
zo, & ex illis: Quorum remiseritis peccata, for-
mam Sacramenti poenitentiae, Ego te absolvo,*
quae sunt indicativae; ita & ex illis Jacobi, *Vn-
gentes eum oleo, forma similiter indicativa colligi
potest.*

Tertio, si forma huius Sacramenti necessario
& essentialiter sit deprecativa, non erit valida, nisi
includat id quod est de essentia orationis, nimirum
internam attentionem ad Deum, subindeque
cum sacerdos erit mente distractus, non confe-
ret valde hoc sacramentum.

Demum cum in aliis sacramentis forma indi-
cativa sufficiat, cur non etiam sufficiat in sacra-
mento Extremae Unctionis?

37. Propter hæc argumenta Albertus Magnus,
Durandus, Paludanus, & Richardus existimant
indicativam formam esse sufficientem: idque
probabile esse dicunt Navarrus in Summa cap. 22.
num. 15. & Beccanus de Sacram. cap. 27. quaest. 4.
Reliqui tamen Theologi affirmant ad validitatem
huius sacramenti requiri formam deprecativam;
quæ opinio multò probabilior est, & docetur ex-
presse à D. Thoma hic quaest. 29. art. 8. ubi sic
concludit: *Ideo in hac Sacramento non potest esse
forma indicativi modi, sicut in aliis Sacramentis.*
Est etiam conformior verbis D. Jacobi, *Orent
super eum;* tamen enim huius sacramenti forma,
oratio aliunde dici posset, quamvis non esset de-
precativa; magis tamen propriè & communiter,

Tom. V.

A juxta sensum fidelium, oratio pro deprecatione
sumitur.

Potest etiam hæc sententia suaderi triplici ratio-
ne seu congruentiâ quam assignat D. Thomas ar-
ticulo citato. Prima est, quia hoc sacramentum
conferitur moribundis, quia cum sint propriis viri-
bus destituti, indigent orationibus sublevari. Se-
cunda, quia hoc sacramentum datur tantum iis
qui ex foro huius Ecclesiae commigraturi sunt in
forum alterius vitae, & in sola Dei manu ac mise-
ricordia requiescunt; subindeque commendandi
sunt Deo, in cuius forum transeunt, & divina
misericordia oratione pro ipsis imploranda est.
Tertia, quia per hoc sacramentum precamur in-
firmo aliquem effectum, quem non semper ex-
pedit illi conferri, ut est sanitas corporis, unde
debit deprecative per hoc sacramentum à Deo
peti.

Addit Nugno quartam rationem, ob quam exi-
stimat hanc sententiam non solum esse probabi-
liorem, sed omnino certam: Nullum enim sacra-
mentum (inquit) habet duas formas specie di-
versas: Atqui si forma indicativa ad valorem sa-
cramenti Extremae Unctionis sufficeret, haberet
duas formas specie diversas, nempe formam
deprecativam & indicativam, quæ specie differ-
runt, cum deprecativa sit per modum supplican-
tis, indicativa verò per modum potestatem exer-
centis, qui modi sunt valde inter se diversi: Er-
go &c.

Verum hic discursus non urget, & manifestam
habet instantiam in sacramento Confirmationis,
quod valde à Græcis ministratur sub forma sub-
stantialiter & specie diversa ab ea quæ Ecclesia
Romana utitur, ut ostendimus in Tractatu de
Baptismo & Confirmatione disput. 6. art. 2. §. 6. in
fine. Similiter sacramentum Ordinis valde con-
feritur sub materia specie diversa; nam in Ecclesia
Latina sacerdotes initiantur per contactum ca-
licis & patenæ; in Græcâ verò per solam manuum
impositionem, ut in Tractatu de Sacramentis in
communi disputatione 1. art. 5. ostensum est.
Demum in sententia D. Thomæ (ut in Tractatu
de Eucharistia demonstravimus) omnia verba
quæ proferuntur in consecratione calicis, non
solum sunt de integritate, sed etiam de essentia
formæ; & tamen in aliis liturgiis plura ex verbis
illis omittuntur vel mutantur substantialiter, ut
ibidem ostendimus: quare valde probabile est,
Christum aliquorum sacramentorum formas vel
materias determinasse solum in genere, & pote-
statem eas determinandi in specie suæ Ecclesiae re-
liquisse, unde orta est diversitas illa formarum
diversiq; ritus administrandi sacramenta aliqua
in Latina & Græcâ Ecclesia, substantialiter & spe-
cie diversi. Cur ergo idem non posset dici de sacra-
mento Extremae Unctionis, illud nimirum va-
lidè conferri posse per formam deprecativam &
indicativam, quamvis illæ specie differant, ideoq;
in Ecclesia Mediolanensi & Veneta, sub forma
indicativa olim validè fuisse collatum; quam-
vis in aliis Ecclesiis sub forma tantum depreca-
tiva ministrari soleat. Non ergo omnino certum
& evidens est, ut ait Nugno, sacramentum Ex-
tremae Unctionis sub forma indicativa prola-
tum, esse invalidum, sed duntaxat probabilius,
& verbis D. Jacobi, & huius sacramenti naturæ
& institutioni conformius: Cum enim sacramen-
tum Extremae Unctionis sit complementum sa-
cramenti Poenitentiae, quia est ad tollendum re-
liquias peccatorum, & quasi poenitentia infirmo-
rum,

Nun 2

rum,

rum, in eo differt ab ipso, quod cum in sacramento poenitentiae requirantur opera laboriosa ex parte suscipientis, videlicet confessio & satisfactio, ibi est iustitia & misericordia. At vero in Extrema-Untione, cum ipsam suscipientes non possint jam facere opera poenitentiae, remissio eorum quae dicuntur reliquiae peccatorum, sit ex sola Dei misericordia, qua proinde oratione imploranda est. Unde

41.

Ad primum contrariae sententiae fundamentum dicendum est, praedictas formas Ecclesiae Mediolanensis & Venetae, non fuisse indicativas, sed deprecatorias; in illis enim facile intelligi potest inesse deprecatio, cum dicitur: *Ve more militis uncti* (Dei scilicet ope ac beneficio) *aereas possis superare potestates*; potest enim haec propositio intelligi optative, quasi diceretur: *Ungo te oleo sanctificante, optando ut ope divina possis aereas superare potestates*. Verbum ergo *valeas*, seu *possis*, est deprecativum, quod conjunctum cum sequentibus, *In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti*, reddit formam deprecatoriam, quia addit illi divinum Numen, ut principalem causam, in cuius virtute & auxilio debet infirmus sacro oleo inunctus victoriam sperare de suis hostibus in eo agone acriter illum impugnantibus. Unde verba illa indicativi modi, *Ungo te, &c.* non sunt forma huius sacramenti, sed sunt dispositio ad formam, in quantum intentio ministri determinatur ad actum illum per illa verba, ut ait D. Thomas hic quaest. 29. art. 8. ad 3.

Ad secundum nego paritatem: Ratio disparitatis est, quia D. Jacobus immediate ante verba illa, *Unctus eum oleo*, dicit *Orent super eum*, quod tamen non habetur in aliis locis citatis de Baptismo & de Poenitentia.

Ad tertium nego sequelam, quia efficacia sacramenti non pendet ab oratione sacerdotis, ut est opus operantis, sed ut est sacramentalis, & ut habet valorem & efficaciam ex meritis Christi, in cuius persona haec oratio a sacerdote proferitur; unde quamvis sit mente distractus, imò quamvis sit peccator, semper exauditur, & suum effectum habet, dummodo habeat intentionem administrandi sacramentum, & faciendi quod facit Ecclesia.

Ad quartum ex dicti patet disparitas quae reperitur inter sacramentum Extremae-Untionis, & alia: Reliqua enim Sacramenta, quia effectus conferunt pure spirituales, quos semper expedit suscipienti conferri (nempe gratiam sanctificantem, vel ejus augmentum, peculiaria auxilia ad fines sacramentorum facilius consequendos, characteres in anima indelebiles) formas habent indicativas, & a ministro ut potestatem exercente conferuntur. E contra vero cum per sacramentum Extremae-Untionis interdum conferatur infirmo aliquis effectus quem non semper expedit illi conferri, nempe sanitas corporalis, debet ejus forma per orationem deprecativi modi conferri, ut si expediat, Deus hunc effectum producat.

42.

Quaeres, utrum omnia verba in forma consuetarum huius sacramenti contenta, sint de ejus essentia?

Respondeo negativè. In primis enim non est necessarium illud adjectivum *sacram*, seu *sanctam*, quod Ritualia communiter addunt, cum illud non addat Florentinum. Similiter videtur quod ista verba, *per suam piissimam misericordiam*, non sint de essentia, cum verbum *indulgeat* satis expri-

mat actum divinae misericordiae. Non sunt quoque in forma sacramenti Extremae-Untionis sententia ista verba, *In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti*, sicut in forma sacramenti Confirmationis, quia in sacramento Extremae-Untionis fideles non unguuntur ad defendendam contra hostes fidei veritatem mysterii Trinitatis, ut in sacramento Confirmationis. Expresio vero quinque sensuum in particulari, est de essentia formae, cum de essentia huius sacramenti sit quod omnes sensus inungantur, ut §. praecedente videtur. Necessarium ergo & essentiale deesse videtur, ut exprimat unctio quinque sensuum facta in nomine Domini per orationem deprecativi modi. Multi etiam existimant fundamentum Extremae-Untionis sub ista forma constitutum: *Per istas unctiones, & suam piissimam misericordiam, indulgeat tibi Deus quidquid de te deliquisti visum, auditum &c.* esse validum. Probatur tamen illud esse invalidum: Tum quia cum de verba & distinctae materiae partiales, videlicet quinque unctiones omnium sensuum, sunt de essentia huius sacramenti, ipsis suis quoque formae partiales correspondere debent. Item etiam, quia quaelibet ex eis suum habet speciale effectum, significandum proinde per specialem formam partialem.

§. IV.

Corollaria praecedentis doctrinae.

EX dictis supra facile colligi potest huius sacramenti definitio, sic enim potest definitio describi: Extrema-Untio est signum sacramentale efficax gratiae, in unctione infirmorum, sub praescripta verborum forma, ad salutem mentis & corporis Christo institutum. Quae definitio sufficienter videtur explicata ex supra dictis, & magis constare ex dicendis articulo sequenti.

Colliges etiam ex dictis, Extremae-Untionem esse unum specie atque sacramentum, illas enim sacramenti desumi debet ex unitate finis ad quem ex Christi institutione ordinatur. Sed licet in Extrema-Untione sint plures unctiones partiales, & plures formae partiales, illae tamen ordinantur ad unum finem, & ad unum effectum, nempe ad tollendum omnes reliquias peccatorum, quae ex sensibus oriuntur, & animam deprimunt. Ergo est unum specie sacramentum. Sicut diximus in Tractatu de Eucharistia, cap. 2. art. 2. Eucharistiam, etsi constet de duobus speciebus, & formis partialibus, esse tamen unum specie sacramentum, quia haec ordinantur ad unum finem, nimirum ad unam refectionem integram spirituales. Unde D. Thomas hic q. 29. art. 2. ad 1. *Unitas totius perfecti non tollitur propter diversitatem materiae & formae quae est in partibus totius sicut constat quod non est eadem materia carnis & ossis ex quibus constituitur unus homo, nec eadem forma simpliciter etiam in Sacramento Eucharistiae, & in hoc Sacramento (Extremae-Untionis) pluralitas materiae & formae unitatem Sacramenti non tollit. Item in corp. articuli haec scribit: Quando per se & per se actiones sunt de perfectione Sacramenti, sunt partes Eucharistiae, quia resectio corporalis, quae signum ad spiritualitatem, non potest esse nisi per cibum & potum. Et simile est in hoc Sacramento, quia curatio veterum vulnerum non potest per se & per se fieri, nisi per applicationem medicinae ad diversa vulnera radices &c.*